



## HASAN BÜLENT KAHRAMAN

**S**eçimler yaklaşırken siyasal yaşamın siyasetten uzak hali yalnızca günlük pratik ve genelgeçer kavramlarla açıklanamaz. 28 Şubat süreci gibi bir büyük müdahale bu durumun oluşmasındaki esas amildir. Devlet-sistem

ağırlığını koymuş ve siyasetin iç mantığını yıkarak daha 'nötr' bir ortamın oluşmasını sağlamıştır. Çok yakın bir zamanda yayınlanan genelgeler de bu oluşumun sürdüğünün bir başka kanıtıdır. Bütün bu süreç 1980 sonrasında siyasal yapısına bağlanarak tamamlanabilir ama gene de açıklanması gereken bir başka boyutun olduğu besbellidir.

Bugün kriz diye nitelendirilen şey iki noktada toplanmaktadır. Bunlardan ilki yönetsellik kavramıyla ilişkilidir. Türkiye'de siyaset parçalanmıştır. Bu ayrışma ideolojik ve diyalektik değildir. Parçalanma bir tür iç bölünme şeklinde ortaya çıkmıştır. Ayrıca siyasetin ideolojiden uzak kalışı onun ilkesizliği ile bütünleşmiştir. Öylelikle de parlamentonun işlevi

# Hegemonya ve kriz

devre dışı kalmıştır. Dolayısıyla bu parçalanmanın bir merkez söylemi etrafında, yani bir ideoloji etrafından yeniden bütünleştirilmesi gerekmektedir. Bu, o söylemin hegemonik bir güç kazanmasıyla ilişkilidir.

İkinci sorun, merkezi söylemin hegemonik hale gelmesinin yarattığı çıkmazdır. Türkiye'deki hegemonik söylem, yani devletin 'bekaa'sının öngören model tekil (monistik) bir yaklaşımla bütünleşmiştir. Bu anlayış, devlet-toplum, iktidar-kimlik gibi olguların birer süreç olduğunu anımsamaz. Onların çokkatlı olabileceğini düşünmez ve tümünün 'standart', yukarıdan aşağıya bir hiyerarşi içinde belirlenebilecek, tekkatlı gerçeklikler olduğunu kabul eder. Bu, hegemonikleşme söylemle kendi dışında kalan süreçler arasındaki gerilimi doğurur. Farklılaşma, ayrışma ideolojik planla sürdürülen etkinlikler olarak bile anlaşılabilir. Bugün yaşanan tam da budur. Tüm siyaset süreci iğdiş edilerek tek bir doğrultuda sıralanmış, birörnek (homojen) hale getirilmiştir. Devletin ve onun kurumlarının övülmesinden başka bir şey siyasal yaşamda öne çıkmamaktadır.

Bu sürecin de gene iki sonucu söz konusudur. Öncelikle, bu anlayış muhalefet kavramını ortadan

kaldırmaktadır. Toplumsal düzeyde zaten pek göze çarpmayan muhalefet siyasal planda da teşekkül edememektedir. O takdirde farklı iktidar arayışları gündemden düşmekte, siyaset kalıplaşmış davranışlarla iç içe geçerek tüm partilerin kendi içlerine dönük, toplumsal kımıltı yaratmaktan uzak söylemleriyle belirlenmektedir. En az bunun kadar vahim olan bir diğer olgu da bu siyaset-kitle arasındaki donukluk ilişkisinin her şeyi 'öte' (meta) bir düzeye taşımasıdır. Türkiye, siyasetin temel parametrelerinin yaşam pratiğinin tümüyle dışında ve ötesinde belirlendiği bir ülke konumundadır. Bunun en dramatik örneği de demokrasi kavramıdır. Demokrasi, asla erişilemeyen, ulaşılamayan ancak farklı bir gücün iradesiyle yeryüzüne indirgenebilen bir olgudur. Bu oluşumun dramatik sonucu, sistemin kendi üstüne kapanmasına kitlenin farkında olmadığı bir katkı sağlaması; onun nedeni de insanların siyasal tavır alışın ve demokrasiyi içselleştirişin önemine daha başlangıçta inanmamalarıdır. Bu, Türkiye siyasetinin bir bütün olarak laikleştirilmesi ve 'dişil'leştirilmesiyle ilgili bir oluşumdur. Tartışılması gereken de odur.